

Assumpte

Implantació del Model d'atenció a les persones trans¹ en l'àmbit del CatSalut

Àmbit d'aplicació

Servei Català de la Salut (CatSalut)

Sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SISCAT)

Índex

1. Exposició de motius
2. Àmbit aplicació
3. Objecte
4. Consideracions generals sobre el model d'atenció a les persones trans
5. Previsions d'implantació
 - 5.1. Accés
 - 5.2. Atenció sanitària
 - 5.2.1. Atenció primària i salut comunitària
 - 5.2.2. Atenció hospitalària
6. Entrada en vigor

1. Exposició de motius

La Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) i per a l'eradicació de l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, té per objecte establir i regular els mitjans i les mesures per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no discriminació per raó d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere.

L'article 16, relatiu a la salut, a l'apartat 3 estableix, entre d'altres, les següents línies d'actuació:

- a) Vetllar perquè la política sanitària sigui respectuosa amb les persones LGBTI i no tracti, directament o indirectament la condició d'aquestes persones, especialment els transgènere i intersexuals, com una patologia.
- h) Reconèixer el dret a la prevenció, a la detecció eficaç i al tractament integral d'acord amb la cartera de serveis vigent.
- i) Incorporar al sistema sanitari l'atenció integral les persones transgènere i les persones intersexuals, d'acord amb la cartera de serveis vigent, tenint en compte la seva revisió segons els avenços científics, i definint els criteris d'accés tant al tractament hormonal com a la intervenció quirúrgica. S'ha de tenir en compte la voluntat de la persona afectada en la presa de decisions, sempre que la seva vida no estigui en perill o les condicions de salut no es puguin veure perjudicades, d'acord amb la normativa vigent. Pel que fa als menors, s'ha de tenir especialment en compte, a més, llur dret al lliure desenvolupament de la personalitat i llur capacitat i maduresa per a prendre decisions.

Es fa necessari establir un conjunt d'actuacions per a la implantació del Model d'atenció a la salut de les persones trans en l'àmbit del CatSalut.

Vista la proposta de la directora general de Planificació en Salut del Departament de Salut, en virtut de les competències que li són conferides per l'article 91 del Decret 6/2017, de 17 de gener, de reestructuració del Departament de Salut.

¹ L'asterisc inclòs en la paraula trans pretén visualitzar i incloure la gran diversitat d'identitats i percepcions del gènere: persones transgènere, transsexuals, *crossdressers*, *genderqueers*, agènere, no-binàries, fluïdes, transvestits i tantes altres. Si bé no s'inclou en tot el document per facilitar-ne la lectura, cal tenir present aquest caràcter divers i obert de la paraula trans.

Atès l'article 6.1.c) de la Llei 15/1990, de 9 de juliol, d'ordenació sanitària de Catalunya, que estableix la finalitat del CatSalut de la coordinació de tot el dispositiu sanitari públic i de cobertura pública i la millor utilització dels recursos disponibles, i l'article 7.1 f), que preveu la funció d'establir directrius generals i criteris d'actuació vinculants quant als centres, serveis i establiments adscrits funcionalment al Servei Català de la Salut, pel que fa a la seva coordinació amb el dispositiu sanitari públic.

D'acord amb l'article 11 del Decret 118/2014, de 5 d'agost, sobre la contractació i prestació dels serveis sanitaris amb càrrec al Servei Català de la Salut, que preveu les instruccions del Servei Català de la Salut i que estableix que les entitats proveïdores de serveis sanitaris han de complir les instruccions que el Servei Català de la Salut dicti en el marc de les seves competències.

D'acord amb l'aprovació de la Proposta de resolució registrada en el Parlament el 17 de novembre de 2016, i aprovada per la Comissió de Salut el 30 de març de 2017, que instava el govern a implementar un nou model d'atenció a la salut de les persones trans despatologitzador i amb visió biopsicosocial.

D'acord amb les mocions presentades en diversos ajuntaments, i en particular, el de Barcelona, recolzant i instant la implementació d'un model d'atenció a la salut de les persones trans* despatologitzador i amb visió biopsicosocial.

D'acord amb el conseller de Salut, i en exercici de les facultats que m'atorguen els articles 16 i 17 de la Llei 15/1990, de 9 de juliol, d'ordenació sanitària de Catalunya, dicto aquesta Instrucció.

2. Àmbit d'aplicació

Servei Català de la Salut (CatSalut)

Sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SISCAT)

3. Objecte

L'objecte d'aquesta Instrucció és establir un conjunt d'actuacions per a la implantació del Model d'atenció a la salut de les persones trans en l'àmbit del CatSalut.

4. Consideracions generals sobre el Model d'atenció a la salut de les persones trans

El Model d'atenció a la salut de les persones trans és un model integral, amb visió inclusiva i no patologitzant, i amb participació de l'àmbit comunitari.

El model ha de ser respectuós amb l'autonomia, l'autodeterminació, la dignitat i la integritat de les persones trans. Les persones trans i el seu entorn tenen dret a disposar d'informació verídica, suficient i entenedora respecte dels diferents tractaments disponibles.

El sistema sanitari públic ha de garantir que totes les persones que s'autoidentifiquen com a persones trans són ateses sense cap discriminació, fet que comporta la no exigència de cap diagnòstic clínic, entre ells el de disfòria de gènere, com a requisit per a l'atenció en salut, que són tractades en tot moment segons la seva identitat de gènere sentida i el nom sentit, i que es respecta sempre la decisió personal de transitar, o no, cap a la identitat sentida, així com el ritme d'aquesta transició.

Pel que fa a la Cartera de serveis de l'atenció a la salut de les persones trans en l'àmbit del CatSalut, les principals línies d'atenció són:

1. Acompanyament i atenció a les persones trans des d'una perspectiva biopsicosocial, que inclou atenció mèdica, quirúrgica, psicològica i social específiques, si ho sol·liciten.
2. Acompanyament i atenció a les persones trans amb requeriments específics o que presentin qualsevol vulnerabilitat des del punt de vista social o clínic des d'una perspectiva biopsicosocial, que inclou atenció mèdica, quirúrgica, psicològica i social específiques, si ho sol·liciten; fent especial èmfasi a les persones trans amb malalties cròniques, gent gran, persones immigrades, treballadors o treballadores sexuals, contextos de privació de llibertat, persones amb manca de xarxes socials de suport, entre d'altres col·lectius.
3. Acompanyament i atenció als menors trans i al seu entorn familiar des d'una perspectiva biopsicosocial, que inclou atenció mèdica, quirúrgica, psicològica i social, si així ho sol·liciten.

4. Formació i conscienciació dels professionals de la salut, a partir de la visió i valors d'aquest Model i tenint en compte el protocol clínic consensuat i amb la participació de les entitats de les persones trans.
5. Informació i conscienciació social sobre el fet trans.

5. Previsions d'implantació

5.1. Accés

Els equips d'atenció primària i salut comunitària són la porta d'entrada al sistema de salut per a totes les persones. Per tant, aquests equips, amb el suport de la resta de serveis de la xarxa d'atenció primària del territori, poden realitzar l'acompanyament i l'atenció a les persones trans, d'acord amb el Model d'atenció a la salut de les persones trans i d'acord amb el seu Protocol clínic marc. En qualsevol cas, els equips d'atenció primària i salut comunitària han de posar en coneixement de les persones trans i dels seus representants legals, en cas de persones menors, l'existència de les unitats de referència territorial.

Les formes d'accedir a les unitats de referència territorial són:

- a) De manera espontània.
- b) Per derivació del metge de l'equip d'atenció primària i salut comunitària o el pediatre en els supòsits següents:
 - i. A sol·licitud de la persona trans o els seus representants legals, en cas de persones menors.
 - ii. D'acord amb el criteri clínic del metge de l'equip d'atenció primària i salut comunitària, quan es consideri necessari, especialment, durant el període de transició en la identitat sentida o davant l'existència de problemes de salut atribuïbles al procés de transició o al tractament hormonal i/o quirúrgic.

El Servei Trànsit de l'ASSIR Esquerra de la Regió Sanitària Barcelona és l'actual unitat de referència per a tot el territori català per a l'atenció específica de les persones trans.

En l'àmbit de l'atenció hospitalària específica per a persones trans, és de referència la Unitat d'Identitat de Gènere de l'Hospital Clínic i s'hi accedeix únicament per derivació des de la unitat Trànsit de referència territorial. L'accés a les altres unitats hospitalàries especialitzades en l'atenció a persones trans es farà igualment des de la unitat trànsit territorial de referència.

Els supòsits de derivació des del Servei Trànsit de l'ASSIR Esquerra de la Regió Sanitària Barcelona a la Unitat d'Identitat de Gènere de l'Hospital Clínic són els següents:

- a) A petició de la persona trans o dels seus representants legals, en cas de persones menors.
- b) Persones trans que compleixin els criteris del protocol compartit entre les dues unitats. Les situacions d'alta complexitat mèdica poden requerir dels serveis especialitzats (cardiòlegs, neuròlegs, internistes, etc.) d'hospitals del territori on viu la persona.

D'acord amb la necessitat de la demanda, i per millorar l'accessibilitat de les persones trans als serveis de salut, es preveu la creació progressiva d'una xarxa funcional d'unitats trànsit de referència territorial en l'àmbit de l'atenció primària i salut comunitària de Catalunya.

5.2. Atenció sanitària

5.2.1. Atenció primària i salut comunitària

Aquesta atenció es portarà a terme segons el Model d'Atenció a la Salut de les persones trans, i d'acord amb el Protocol clínic marc.

Si, per motius de la demanda, escau el desplegament d'unitats de trànsit de referència territorial, l'atenció en aquestes unitats serà realitzada pels professionals sanitaris dels centres que compleixin els requisits específics que estableixi el Departament de Salut i el CatSalut, d'acord amb l'esmentat Protocol clínic marc.

Els equips d'atenció primària i salut comunitària portaran a terme el corresponent seguiment amb el suport de la unitat trànsit de referència territorial.

5.2.2. Atenció hospitalària

Les persones que requereixin o demanin atenció hospitalària especialitzada en salut de les persones trans es derivaran a l'àmbit de l'atenció hospitalària.

En cas de demanda de la persona trans o representants legals, les unitats hospitalàries d'endocrinologia pediàtrica dels hospitals de referència de cada territori realitzaran la indicació i el seguiment del tractament hormonal en el cas de menors trans, sens perjudici que ho pugui fer també el servei Trànsit de referència territorial, sempre que disposi del personal mèdic adequat d'acord amb el Model d'atenció a la salut de les persones trans i d'acord amb el seu Protocol clínic marc.

En el cas dels adults, es derivaran a l'atenció hospitalària específica per a persones trans aquelles persones que ho demanin i que compleixin els criteris del protocol compartit entre la unitat de referència territorial i la unitat hospitalària.

Les situacions d'alta complexitat mèdica poden requerir dels serveis especialitzats (cardiòlegs, neuròlegs, internistes, etc.) d'hospitals del territori on viu la persona.

Pel que fa a l'atenció quirúrgica, els hospitals de referència són:

- Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona
- Hospital Clínic de Barcelona
- Hospital Universitari de Bellvitge

L'accés a aquests centres no està subjecte a cap sectorització territorial.

La Cartera de serveis quirúrgics inclou:

Cirurgies tendents a la feminització corporal:

- Cirurgia de reassignació genital: penectomia, orquiectomia, vaginoplàstia, clitoroplàstia i vulvoplàstia
- Glotoplàstia

Cirurgies tendents a la masculinització corporal:

- Cirurgia de reassignació genital: histerectomia, salpingo-ooforectomia,

vaginectomia, metaidoioplàstia, fal·loplàstia, implants testiculars o d'erecció i reconstrucció uretral.

- Mastectomia

Així mateix, s'inclouran, si escau, aquelles intervencions que en un futur puguin ser adequades i segures.

6. Entrada en vigor

Aquesta Instrucció entra en vigor el 10 de novembre de 2017

El director